

૭૩૦૬

૨ કકડલાલ. ૧૧ ૨૧
—૦૦૦૦૦૦— ૧૯૦૦

નાયકશ્રીના જલસાની બોલબાલા,
અને ૭૩૦૬

૨ કકડલાલનાં મોં કાળાં !

પ્રગટ કર્તા—“ગંડગડાટ.”

મુ'બદ્ધ

“રામચંદ્ર”—પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ,
મુલેશ્વર ૧ લો બોર્ડવાડા.

૧૯૦૦

રૂઝડલાલ. ૭૩૪

નાયકણીના જલસાની બોલબાલા,

અને

રૂઝડલાલના મોં કાળા !

પ્રકરણ ૧ છું.

બાયડી—આજે તો તમે કંઈ બહુ રોપમાં
બહાર જાઓ છો ? કોઈના વરઘોડામાં જવું છે
કે શું ?

૫૩૩—આહં.

બાયડી—ત્યારે કોઈને ત્યાં પાટે બેસવાને
જવું છે ?

૫૩૪—તહીં.

બાયડી—આહા ખંરી વાત. આજે રવીવાર
છે તેથી નાટક જોવાને જવું હશે ?

૫૩૫—નારે ના.

બાયડી—તો શું કોઈ દોસ્તદારને ત્યાં વાલકું
શ્વર સેહેલ કરવા જવા હશે ?

૫૬૬—નેમ પણ નથી.

બાયડી—ત્યારે આટલો બધો ભપકો મારીને
ક્યાં જવું છે તે કહેશો ?

૫૬૬—એ તો એમ છે કે મારા એક મિત્ર ત
૨૪થી ચીઠી આવી છે તેથી રાતે જલસામાં તેની
સાથે જવાનું છે.

બાયડી—જલસો તે શું વળી ? એ જલસો
કેવો ?

૫૬૬—એ એક જાણીતી રાંડોની સભા મળે
છે, અને તેમાં ગાનતાન થાય છે.

બાયડી—(કટાણું મોં કરીને) હવે સમજી !
એમ કહોની કે રાંડોના ચાળા-ચસકા જોવા જવું
છે, અને ત્યાં જઈને પાંચ દસ રૂપિયાનું પાણી
કેવું છે ! તમારા જોવા ગયેલા ખીજા કોણ હશે ?
પોતાની બાયડી ને છોકરાંઓને એક દોઢીયું આ
પવું પડે તો જીવપર આવે, અને ત્યાં જઈને ૬
બોડબ રૂપિયા બગાડશે ! એવા રાત્રે ખરેખર,
ગયેલા !

૫૬૩—બેશ બેશ છાનીમાની ! ત્યાં તો બધા સો પચાસ જણા આવશે તે શું બધા ગધેડા હશે કેમ ?

બાયડી—ગધેડા કરતાં પણ વધે ! ગધેડા તો હજી સારાં કે કુંભારને પણ કામ લાગે છે !

૫૬૪—જા, જા, મુરખનીસરદાર ! મોંમાંથી તપાસીને બોલ; નહીં તો એક ખાસડું ખાશે !

બાયડી—ખરુંજ તો ! પરજીતી બાયડીને ખાસડું તમે મારો અને મેલી રાંડોના ખાસડાં તમે ખાઓ, તે તો કેવાં વાહલાં હીમ જેવાં લાગતાં હશે ! અરે બહુ તમારો અવતાર ! તમને તે હવે કાણ કેહેશે ?

૫૬૫—ચુપ રહે યુ જુગલી જનાવર ! ઢેમ ફૂલ !

બાયડી—ઠીક, ઠીક ! કરો તમારું કાળું ! બીજો શું ઉજ્જેશકાર તમે કરવાના હતા જે ?

(૫૬૬લાલ રોપમાં ને રોપમાં ઘરમાંથી નીકળીને પોતાના મીત્ર ગળડગડને ત્યાં પોહ્યાં.)

પ્રકરણ રજુ.

ગખડગડ—આવની દોસ્ત, તારીજ રાહ ને હું ને. આટલી બધી વાર કેમ લાગી ?

૪૪૬—શું કહું વાર, ઘરમાં બાયડી એવી કોઈ ખરાબ મળી છે કે રોજ ઉઠીને સંતાપે છે, અને જરા સારાં કપડાં પેઢેરીને બાહાર નીકળ્યા કે જીવતી ડાકણની માફક ચીપી ચીપીને પુછપર છ કરવા મંડી પડે છે ! તેની મોઢાંકાંજીમાં વાર લાગી ગઈ !

ગખડગડ—અરે બાયડીથી બીડીવાનું કેવું થયું ? અને તો એક સાત ને બીજી વાત કરી કે સીધી થઈ જાય ! એટલી પાત્ર બળતી નથી ? હું મારી બાયડીને મલક કહું છું કે ?

૪૪૭—જેતની ભાઈ, તારી બાયડીની વાત જુદી છે ને મારી બાયડીની વાત જુદી છે ! તારી બાયડી તો બોહ છે ને મારી તો મહા ચતરીશી ખતરીશી છે ! એટલે તેણીને સમજાવતાં જરા વિચાર કરવો પડે છે !

ગળડગડ—છટ નાનસ-સ ! તું પણ ખરે
ખરો બાપલો છે ! લે ચાલ હવે એ પિડા પડતી
મુક ! વાડે આજે જલસામાં કેટલા રૂપીઆ આ
પવા ધાર્યા છે ?

૫૬૬—પાંચ દશ રૂપીઆ આપીશું વળી; બી
જુ શું ?

ગળડગડ—નહીં, નહીં. તેમ કદી ચાલેજ
નહીં. આપણી આજખાણ પીછાણનું ધર પડ્યું
તે કમમાં કમ કે સો રૂપીઆ બો તારે આપવાજ
પડશે !

૫૬૭—મારી પાસે તો ૫૬૮ રૂપીઆ દશ
રોકડા ગજવામાં છે !

ગળડગડ—રોકડા તો એટલા બધા છે, પણ
બીજે કંઈ દાગીનો છે કેની ?

૫૬૮—દાગીનામાં તો આ સોનાનાં બટન ને
સોનાનાં હંડા સાથેનું ઘડીયાળ છે.

• ગળડગડ—તો બધા છે. ૫૬૮ હેટો આપશે
તો ચાલશે.

૫૩૬—આપીશ તારે. તેમાં તે હવે શું મોટી દોલત છે? પણ હવે ચાલવું છે કે વાર છે?

ગમડગંડ—હવે જવું જાઇએ; કેમકે આ પછિજ ત્યાં જલદી જઇને બધી મેનેજ મનમા નતી કરવાની છે.

(થોડી વારમાં તેઓ બંને જણા નાયકણીને ત્યાં ગયા.)

પ્રકરણ ૩ મું.

નાયકણી—આજએ શેડ, પધારીએ. બહોત જલદી આપકી સ્વારી આઈ! હો બન્નેમે આને વાલે થે સો દોકા ચાર બન્ન ગયે, ઓર અબી છ ઘી બન્નેએ!

ગમડગંડ—આ ભાઈ સાહેબને લીધે વાર લાગી. એ મોટો આવ્યો તેથી મોડું થયું.

૫૩૭—મારીજ કસુર થઈ છે અને મારું કંઈ ને. વાર પણ હવે કામકાજ પરમાઈએ?

નાયકણી—કામકાજ સખ હો ચુકા. અબ આપ પ્રકત ખેદો જ્યારે કુછ ખામી દેખો તો પ્રમાના.

પ્રકડ (આમ તેમ જોઇને)—નહીં, કંઈજ ખામી નથી. લાઇટ પણ સરસ થશે, અને પ્ર નીચર પણ જોવો જોઇએ તેવોજ લપકાદાર છે. બધું સરસ કામ છે.

નાયકણી—મગર તુમેરે લાચક પ્રકત એક કામ હય શેઠજી.

પ્રકડ—બંદો બળવવાને હાઝર છે. પ્રમાણએ.

નાયકણી—એક ડઝન હંચા ખાંડી લાના ચાહીએ.

પ્રકડ—બહુ સારું. હમણું લઇ આવું છું. ખી જ કંઈ પ્રમાસ ?

નાયકણી—નહીંજી. દુસરા કુછ નહીં. પ્રકત ઈતની તકલીફ હય શેઠજી.

પ્રકડ—અરે એમાં તકલીફ શાની ? એ તો માની પ્રજ છે.

ગથાડગંડ—જા ત્યારે લઈ આવ. પણ જોજો
અપચાપ કશા કપડામાં લપેટીને હેલકરીની પા
ટીમાં ઉચકાવી લાવજો.

૫૪૩—હેલકરીનું કામ નહીં. એ તો હું ખી
જી તદ્દખીર કરીશ.

એમ કહીને ૫૪૩લાલ તરતજ ઉઠીને ગયો, અ
ને પોતાની પાસેનું સોનાનું ઘડીયાળ હતું તે એ
ક મારવાડીને ત્યાં મારજેજી મુકીને તે ઉપર રૂ.
૨૫) લીધા, અને એક દારૂ વાળાની દુકાને વીકટો
રીયામાં બેસીને ગયો, અને ત્યાંથી એક ડબ્બા
ખાટલીઓ લઈને તે વીકટોરીયામાં પોતાની બે
ઠક પાસેજ ગોઠવાવી, અને તે ઉપર પોતાના ધો
ત્રીયાની ખાટલી પોહોળી ડરીને ઢાંકી, અને તે
પ્રમાણે ખાટલીઓ લઈને તરતજ નાયકજીને
ત્યાં તે આવી પહોંચ્યો.

૫૪૪—લે અખ ખાટલીઓ પસંદ પડેની ?

નાયકજી—બહોત ઉમદા ! બડી તોફા ! બ
હોત મહેરબાની હુમ !

૫૩૩—એમ દરેક વાતમાં મેહેરબાનીની વાત કરીને તું મને નીચું જોવડાવે છે ! એમાં મેહેરબાની શાની વળી ? એ તો મારી પ્રજા છે. તારી સાથે મારે કંઈ જુદાઈ છે ?

નાયકણી—નહીજી, આપ મેરે મહેરબાન કે દરદાન હોજી !

આ પ્રકારના રંગરાગ ચાલતાં રાત પડી, અને નવવાગતાને સુમારે બીજી સંખ્યાબંધ નાયકણીઓ તેમજ બીજા નોંતરિલા અહરથો—કંઠા કે કામાન્ધ કીડાઓ આવવા માંડ્યા, અને થોડી વારમાં દિવાનખાનું ચીકાર લગાઈ ગયું; એટલે પછી મુઝરાની મજા ઝામવા લાગી, અને ગાન તાનની ગમત ચાલુ થઈ. “ વાહવા ”ના શબ્દ બાણ સજડ છુટ્યાં, અને આન્ડીના ભક્તરાજો (!) એ બાટલીના મુચ જોલવા માંડ્યા ! તેમને મનને ભાવતી લેહેજત શરૂ થઈ, અને તેમાં ૫૩૪ મુઝરાંકડા તો એટલા બધા તાનમાં ગુલતાન મની ગયા, અને બાટલી ઠાંસીને એવી તો લેહે

રમાં આવી ગયા કે નાયકણીએને વારાફરતી
તમામ રૂપીઆ, સોનાનો છેડો અને સોનાનાં બ
ટન આપીને “ ફકડલાલ શેઠની જય ” બોલાવ
વામાં બાકી રાખી નહીં ! આ પ્રમાણે ભાઈ સા
હેન પુરેપુરા બની ગયા, અને પાસેનું સઘળું ગુ
ભાવીને પ્રભાતમાં આઠ વાગ્યા પછી ડોલતા મો
લતા ચાડીયા જેવું મોં કરીને પોતાને ઘેર
પધાર્યા !

પ્રકરણ ૪ થું :

બાયડી—કાલના ગયાતા તે છેક આવારે આ
‘ બા ! અને ઉગ્ગરાથી મોં કેવું ફીકું ફય થઈ
ગયું છે ! મોં ઉપર તલભાર પણ તેજ તો છેજ
નહીં ! બાણે તદ્દન ચાડીયા જેવું મોં દેખાય છે !
‘ અરેરે ! તમને તે ક્યારે સાન આવશે ? આવક
મોટા થયા, તો પણ ધરતી તો ફરજ મળે ને

હો ! તમારો અવતાર તે કેમ જશે ને તમારી સાથે અમારું જીવતર પણ કેમ જશે ? પેટે બચ્ચાં કચ્ચાં વળગેલાં છે તેની પણ તમને કશી પ્રકર કે કાળજી બળી છે ? પ્રકટ બહાર ભટકરાનું જ શીખ્યા હો !

પ્રકટ—જો, હું તને સાપ કહું છું કે તારે મારી પંચાત કરવી નહીં, અને તેમ છતાં જો તારે ટકટકજ કરવી હશે તો હવે તને ચેતાવું છું કે તારો વાંસો ભાંગીને બેવડ કરી નાખીશ ! સમજ ? તારું ડોહોડ ડહાપણ મારી આગળ નહીં ચાલે !

બાપડી—એ બધા રોપ મારી આગળજ ચાલે છે તો ! રાંડની પાસે તો રતીભારે ઉપજતું નહીં હોય ! તેના હાથના તો અપ્પા પણ ખાતા હશે ! પણ યાદ રાખજો કે તમે જરૂર પરતાસો ને ભીખ માંગતાજ ધશે !

પ્રકટ—કેમ રાંડ છાકટી, વધારે બોલવા માંડ્યું કે ? (એમ કહેતાંજ પ્રકટલાલે તેણીને પ્રકટ દર્શાવે તમારો લગાવી દીધો ને બોલ્યો) કેમ ? હ

જી બોલવું છે કે ? રાંડ કમળત, તારાં તો હાડકાં
ભાંગીને ભુકા કરી નાંખીશ ! તું તે તારા મન
માં શું સમજે છે ? બોલતો નથી તેમ તેમ તો
વધારે બેઠું છે ને માઈ અપમાન કરી જાય છે !

બાયડી—માઈ કહેવું અપમાન લાગ્યું, અ
ને પેલી રાંડ વેશીયાની થાપડો તો મિઠી શાકર
જેવી લાગતી હશે કેમ ?

૫૬૬—જો વળી બોલી કે ? ઉભી રહે રાંડ
સંખણી ! (કહીને નેણીનો ચોટલો પકડીને ધ
બોચીને બોલ્યો) હજી વધારે જીલ ચલાવતી છે ?
હવે બોલી તો જીલજ કાપી નાંખીશ !

(ખીચારી બાયડી હારીને તે વખતે તો દુર
ખસી ગઈ.)

૫૬૭લાલે પછી કપડાં કહાડીને ખીટીએ ટાં
ગ્યા, અને પોતે કંટાળીને ઘઝીયેર ઉપર પડ્યો.
આખી રાતનો ઉગ્ગરો હાવાથી થોડીજ વાર
માં તેને ઉઘ આવી ગઈ ! બાદ તેની બાયડીની
તજર તેનાં કપડાં પર પડતાંજ સોનાનાં બટને

ને સોનાના હોઠો દેખાયાં નહીં તેથી તેણીને વેહે
 મ પડ્યો, અને તેણી તરતજ ઉઠીને કપડાં જો
 વા લાગી તો ખરે તેમજ હતું ! તે ડીઝ માની
 લીધું કે “ જરૂર એ બધું રાંડને ત્યાં આપી
 આવેલા ! ” આમ માની તેણીએ સ્વતઃ અ
 ત્યંત કલપાંત કરવા માંડ્યું, અને ઘણીજ હાલ
 અપ્રસોસમાં પડી ખુબ રડવા લાગી ! એટલામાં
 ભાઈ સાહેબની સ્વારી ઉંઘમાંથી જંગી, અને
 જંગતાં વાજતે તેણે વીચાર કીધો કે “ સોનાનાં
 બટન અને સોનાના હોડાને માટે હવે એ રાંડને
 જ ગળે પડું ને એનેજ માથે ચોરી ચઢાવું કે
 જોથી એ જજુસોને માટે એ રાંડ પ્રપ્રગટ કરવાનું
 જ જુલો જાય ! એ તાજ ખાસો છે ! ” એમ
 મનસુખો લગાવી તે ધીમે રહીને ગજવામાંથી
 બીડી કઢાડવાને મસે ઉઠ્યો, અને ગજવામાં હા
 થ ધંસે છે તે પહેલાં ખુબ પાડી ઉઠ્યો “ અરે
 આ બદનમાંથી મારાં સોનાનાં બટન અને સોના
 ના હોડા તથા સોનાનું ધડીયાળ, એ બધું ક્યાં

જેપ થઈ ગયું ? ! જરા મારી આંખ મળી એ
ટલામાંજ ડબ્બો ગુલ કે ? ! વાહરે વાહ ! (પો
તાની સ્ત્રીને) એ રાંડ ચોરટી, તેં અધું કહાડી
લીધું કે ? બોલ ખરેખરું, નહીં તો તારો જીવ
લઈશ ! ”

બાયડી—મને તો ખબરે નથી ને હું તો ત
મારા બદનને અડકીએ નથી ! તમેજ રાંડને ત્યાં
આપી આંખ્યા હશે ને મને ગળે પડો છો કે ? !
એ ધંધો સારો ! એ તમારી હીકમત ખાસી મ
જાની ! એમ કરીને મને ગભરાવવાનું કરતા હ
શો, કેમ ? અને એમ કરો એટલે તમારી આ
લ ઠંકાઈ જાય ! શું તમારી ઉસ્તાદી ને શું ત
મારી કળા ! “ ચોર કોટ્યાલને ડંડે ” તેવી વાત
કરો છો તો !

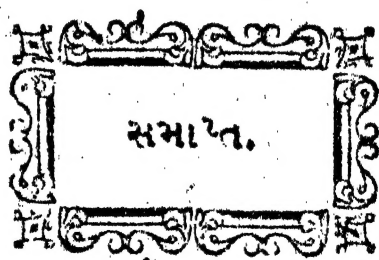
૫૬૩—શું બોલી ? રાંડ ચોરી કરીને વળી શી
રજ્જેરી કરે છે કે ? (એમ કહીને તે બાપડીને લા
કડીના સપાટા લગાવતો જાય છે !) બોલ, ક્યાં
સંતાડયું છે ? કહી દે ખરું !

બાયડી—હાય હાય મને નહીં મારો ! મેં નથી લીધું ! ખરેખર કહું છું કે મને ખબર નથી !

પણ પ્રકડલાલે તો પોતાનીજ વાત પકડી રાખી, અને પોતાની ચોરી છુપાવવાને ખાતર તે જીનેજ માથે ચોરી ચઢાવી ! થોડાક સપાટા લાગ્યા પછી તે શાંત પડ્યો, અને બિચારી ગરીબ ગાય જેવી સ્ત્રી અનહદ કલપાંત કરતી રહી, અને તેણીએ તે સોનાની વસ્તુઓ વિષે વધુ પુછ પૂછ કરવાનુંજ મુકી દીધું, કે જે વાત પ્રકડલાલને તો મનગમતીજ થઈ પડી, અને તેણે પણ હવે તે કથા પ્રીતે કહાઠીજ નહીં ! પોતાનું પાપ પોતાનાજ મનમાં સમાવી રાખ્યું !

થોડા દાહડા ગયા પછી પ્રકડલાલની હાલત ઘણીજ ખરાબ થઈ ગઈ, અને તે ભુખે મરવા જેવી દશાએ પહોંચ્યો, અને ત્યારેજ તેને લાનઆવ્યું કે “ મારી બાયડીની શીખામણ તે સારી હતી, પણ જુવાનીના જોસમાં અને

છકેલપણના તોરમાં મેં તેણીને પત કરી નહીં,
અને કુછંદે ચાલવાથીજ મારી આવી દશા થઈ!"
આવો પ્રસ્તાવો થયો, અને પછી તેણે પોતાની
કુટેલ છોડવાથીજ તે પાછલી અવસ્થામાં થોડો
ધણો સુખી પણ થયો.

સુંદરી વીલાસ હેઅર ઓઘલ.

નરદ દોષના મુછથી, સિંહ દિવે આભાગ;
સ્ત્રી દોષે છે કેળથી, નેલ દિપાવે મોખ.

આ ખુશખોદાર તેલની ખુબી વાંચા !

આળ નરમ અને ચળકતા થાય છે,
વાળ વધે છે ને માથામાં થ ડક થાય છે.
આળ ખરતા નથી તે માથું દુખતું નથી,
આળનો છુ કે લીખ થતા ખામતી નથી
આળ પાકતા નથી ને દ મેળ કાળા રહે છે

કિંમત શીશી એકતા છ આના.
પી. સી. ખસા અને કંપની,

નાંખા કાંટા પાયવુણી—સુંદરી

